

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Norge

POSTADRESSE:
Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

TLF:
+47 24 06 70 00

FAX:
+47 24 06 70 01

INTERNETT:
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

Org.nr.: 987 059 729

Att.: George Nicholas Nelson

DERES REF./DATO:
202016892

VÅR REF.:
202100684-2

STED/DATO:
Oslo, 22.06.2021

KRAV OM REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR REGULERING AV MAURANGERVASSDRAGENE - STATKRAFTS KOMMENTAR TIL OVERSENDELSE AV KRAV

Vi viser til deres brev datert 22.03.2021 med vedlagt kravdokument fra Kvinnherad og Ullensvang kommuner. NVE ber om Statkrafts kommentarer til konkrete forhold som er tatt opp i kravbrevet. I tillegg er Statkraft bedt om å svare på eller ta stilling til følgende:

- Gi en oversikt over hva som finnes av relevant dokumentasjon om kravene som stilles (se vedlegg 1).
- På hvilke områder det eventuelt kan være behov for ytterligere utredninger/dokumentasjon (se vedlegg 1).
- Finnes det opprustings- og utvidelsesmuligheter (O/U) og eventuelt gode løsninger knyttet til revisjonskravene.

Litt om reguleringen av Maurangervassdragene

Maurangervassdragene består av Mauranger kraftverk, Jukla pumpekraftverk og Markjelke pumpe. Total installert effekt er 290 MW, og årlig produksjon er i gjennomsnitt 1580 GWh. De høyeste magasinene ligger på 1000-1100 moh. Vannet føres via mellommagasiner rundt 850 moh til Maurangerfjorden. Nær 36 % av nedbørsfeltet er breareal, og det er mye nedbør i området. Systemet manøvreres aktivt i forkant og under flommer for å unngå skade i vassdragene. Mauranger kraftverk tilbyr systemtjenester både i primær-, sekundær- og tertiærmarkedet.

Nasjonale føringer

I KLDs godkjenning av vannplaner for 2016-2022 er det ikke foreslått tiltak som kan gi produksjonstap eller andre fysiske tiltak. Austrepollelva og Øyreselva er kategorisert som SMVF. NVE/MD-rapport 49/2013 gir vassdraget kategori 1.1, høyeste prioritet. Foreslåtte tiltak er minstevannføring i Austrepollelva og Øyreselva for å bedre forholdene for sjørørret og magasinrestriksjoner i Mysevatn og Svartdalsvatn av hensyn til landskap og friluftsliv.

Kommentar til prosessen

Statkraft støtter formålet med vilkårsrevisjonene og stiller seg positiv til miljøforbedringer der nytten overstiger kostnadene for samfunnet. Det er viktig at det blir tatt helhetlige

avveier mellom miljøhensyn og konsekvensene for den samfunnsnyttene vannkraften leverer i form av regulert, klimavennlig kraft og flomdempingsevne.

Statkraft vil bidra til at arbeidet med revisjon av vilkår blir så rasjonelt og formålstjenlig som mulig. Dette forutsetter at de krav vi skal forholde oss til, er relevante og innenfor revisjonsinstituttet. Vi vil bidra med å fremskaffe dokumentasjon om sentrale og relevante krav, men det må skje på et stadium i prosessen hvor vi er omforent om hva som er de reelle kravene.

Dersom NVE vedtar å åpne for revisjon i Maurangervassdragene, anbefaler Statkraft at direktoratet inviterer alle partene til et åpningsmøte for å gjennomgå og klargjøre prosessen, hvilke krav som skal revideres, hva som eventuelt mangler av kunnskap for å kunne ta stilling til kravet og hva som er tillagt de ulike partene å bidra med samt deres rolle i det videre arbeidet med vilkårsrevisjonen. Dersom NVE bidrar med slik forventningsstyring, har vi erfaring med at det blir en mer fokusert og effektiv revisjonsprosess. Vi ønsker en åpen og konstruktiv prosess og tenker at dette vil legge et godt grunnlag for det.

Statkraft kommentar til konkrete forhold i kravbrevet

Kommunene har bedt grunneiere, lag og organisasjoner om innspill til tema og problemstillinger som bør fremmes i revisjonssaken, og alle innkomne krav er en del av kravdokumentet. Dersom NVE vedtar å åpne for revisjon, skriver kommunene at de vil nedsette en arbeidsgruppe for å prioritere kravene. Statkraft støtter at det blir gjort, og vi ønsker også at kravene konkretiseres.

I dette brevet har vi gruppert de usorterte kravene i fire kategorier, og vi kommenterer overordnet hver av kategoriene ut fra hvordan vi mener de hører hjemme i en vilkårsrevisjon. Se vedlegg 2 for kategorisering av kravene.

1) Krav knyttet til manøvreringsreglement

Krav knyttet til a) minstevannføringslipp og b) magasinrestriksjoner kan være relevante for en eventuell vilkårsrevisjon.

2) Krav hjemlet i dagens konsesjonsvilkår

Krav i denne kategorien mener vi allerede er hjemlet i dagens konsesjonsvilkår, og i vedlegget er det vist til aktuelle poster i vilkårene. Noen av kravene må sees i sammenheng med eventuelle nye vannføringsregimer.

3) Krav hjemles i framtidige konsesjonsvilkår

Krav i denne kategorien mener vi kan ivaretas gjennom oppfølging av nye standard konsesjonsvilkår for naturforvaltning, terskler, erosjon osv. Noen av kravene må sees i sammenheng med eventuelle nye vannføringsregimer.

4) Krav utenfor revisjonsinstituttet

Krav i denne kategorien mener vi ikke er et tema for vilkårsrevisjon, og vi anbefaler derfor at disse kravene tas ut i forbindelse med en eventuell vilkårsrevisjon. Noen av kravene gjelder for områder som ikke er direkte påvirket av reguleringen, andre er av privatrettslig karakter og noen er en del av selve prosessen knyttet til vilkårsrevisjoner. Generelt er anleggsveier åpne for allmenheten, og Statkraft vedlikeholder veiene for eget bruk.

O/U-muligheter

I tråd med samfunnsdebatten og ønsket om ny fornybar kraft vurderer Statkraft kontinuerlig O/U-muligheter. De to konsesjonssøknadene «Overføring av Pyttafloane» og «Overføring av Middagsvatnet» som Statkraft tidligere har vurdert, ble trukket både på grunn av manglende lønnsomhet og innsigelser fra Statsforvalteren.

Statkraft har konsesjon på overføring av Blådalsvatn til Juklavatn. Med dagens forutsetninger er Blådalsoverføringen isolert sett ikke lønnsom. Statkraft vurderer derfor andre løsninger. Kraftverkene i Maurangervassdragene har høy brukstid, og en større installasjon vil blant annet kunne gi bedre utnyttelse av vannet og mer fleksibilitet til kraftsystemet.

Med vennlig hilsen
for Statkraft Energi AS

Anneli Finsrud Nesteng
regiondirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger ingen signatur.

VEDLEGG 1:

Oversikt over hva som finnes av relevant dokumentasjon om kravene som stilles

Oppfølging av miljøfaglige tiltak og undersøkelser har i stor grad vært knyttet til ferskvannsfisk etter at konsesjon ble gitt. I tillegg er det utført miljøfaglige utredninger ifm etableringen av Markjelke pumpe og overføring Blådalsvatn.

Undersøkelser og tiltak Maurangervassdragene

Anadrom laksefisk

Siden 2007 er det med noen få unntak gjennomført årlige fiskebiologiske undersøkelser i Jondalselva, Øyreselva, Austropolleva og Bodhuselva. Disse har i senere år omfattet ungfisk- og gytefisk, bunndyrundersøkelser samt kartlegging av habitatforhold i elvene¹.

Opprinnelig var det utsettingspålegg av sjørret- og/eller laksesmolt i elvene som midlertidig opphørte i 2007 og frafalt i 2016 da det ble bestemt at materiale fra elvene skal samles inn til genbankdrift og eventuelt overskuddsmateriale plantes i elvene. Dette er nedfelt i en avtale med Miljødirektoratet med varighet til 2025. Eidfjordanlegget har fungert som stamfiskoppbevaring og klekkeri for genbanken på Ims og har satt ut overskuddsrogn i Jondalselva (laks og aure i årene 2016-2020) og Austropolleva (aure i årene 2016-2020). Etter hvert vil genbanken på Ims produsere rogn av sjøaure som vil bli plantet i elvene.

Det er bygd flere terskler i Austropolleva (primært «energidrepere») og en terskel i Jondalselva.

Innlandsfisk

Fiskebiologiske undersøkelser er gjennomført i reguleringsmagasinene omtrent hvert 10. år, sist i 2019² som omfatter fisk, zooplankton og vannkvalitet. Hovedhensikten har vært å få en oppdatert bestandsstatus, evaluering av utsettingspålegg av ørret og tilrå nye tiltak. Basert på varsel om revidert pålegg om utsetting av fisk vil det fremover bli satt ut 300 1-somrig ørret i Mysevatn, 300 1-somrig ørret i Svartadalsvatnet.

På hvilke områder det eventuelt kan være behov for ytterligere utredninger/dokumentasjon

Gjennomførte fiskebiologiske undersøkelser er med utgangspunkt i dagens vannføringsregimer nedfelt i manøvreringsreglement, og det vil være behov for utredninger/undersøkelser knyttet til krav om minstevannføringer samt fyllingsrestriksjon. Dette gjelder miljøfaglige utredninger samt utredninger om konsekvenser for kraftproduksjonen/-systemet.

Nye konsesjonsvilkår vil hjemle mulighet for både naturfaglige og friluftslivundersøkelser som er omtalt i vedlegg 2.

¹ Skoglund, H., Skår, B., Gabrielsen, S. E., Wiers, T., Straume Normann, E. 2021. Fiskebiologiske undersøkelser i seks regulerte vassdrag i Hardanger - Rapport for perioden 2016-2020. Rapport nr. 419. NORCE, LFI.

² Bekke Lehmann, G., Wiers, T., Skår, B., Postler, C., Landro, Y., Lucien Bodin, C. & Myklatur, S. 2020. Undersøkelser av aurebestander i 18 reguleringsmagasin og innsjøer. Tyssefaldene og Mauranger 2019. Rapport nr. 382. NORCE, LFI.

VEDLEGG 2:

Vurdering av krav vilkårsrevisjon Maurangervassdragene

1) MANØVRERINGSREGLEMENT

a) Minstevannføring på elevstrekninger

Lokalitet	Begrunnelse	Forslags-/kravstiller	Kommunens prioritet ³
Øyreselva	Av hensyn til fiskebestanden.	Magne Øyre Bondhus grunneigarlag Nordrepollen Grendalag Kvinnherad og Hordaland Turlag Statsforvalteren Vestlandet Forum for natur og friluftsliv Hordaland	Svært viktig
Brufossen	Vurdere tilbakeføring vannføring.	Magne Øyre	Viktig
Sundefossen	Vurdere tilbakeføring vannføring.	Magne Øyre	Viktig
Reguleringsområdet	Generelt krav om minstevannføring i nye konsesjoner i dag.	Johannes Bondhus	Svært viktig
Austrepollselva	Av hensyn til fiskebestanden.	Innbyggere Austrepollen Bondhus grunneigarlag Nordrepollen Grendalag Kvinnherad og Hordaland Turlag Statsforvalteren Vestlandet Forum for natur og friluftsliv Hordaland	Svært viktig
Inntak Skarvabotn	Av hensyn til friluftsliv og landskap og for biologiske forhold og fisket i Botsvatn.	Botsvatn grunneierlag	Ullensvang
Innløpselv Botnavatnet	Opprettholde naturmangfold og variert vassdragsnatur.	Følgefonna nasjonalparkstyre	Ullensvang
Utløp Heimste Brufossvatnet	Opprettholde naturmangfold og variert vassdragsnatur.	Følgefonna nasjonalparkstyre	Ullensvang

b) Fyllingsrestriksjon i magasiner

Lokalitet	Begrunnelse	Forslags-/kravstiller	Kommunens prioritet
Mysevatn	Magasinrestriksjon av hensyn til estetikk, friluftsliv og fisk.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig
Svartedalsvatn	Magasinrestriksjon av hensyn til estetikk, friluftsliv og fisk.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig
Dravladalsvatn	Ikke lavere enn 10 m under HRV juli-september pga estetikk og båtopptrekk.	Grunneigarar Reisæter	Ullensvang

³ Kvinnherad kommune har prioritert innkomne krav, og prioriteringen vises i denne kolonnen. Ullensvang kommune har ikke prioritert kravene, og krav fra Ullensvang kommune er markert med «Ullensvang».

2) ALLEREDE HJEEMLET I DAGENS KONSESJONSVILKÅR (og framtidige)

Lokalitet	Begrunnelse	Forslags-/kravstiller	Kommunens prioritet
Øyreselva	Terskler av hensyn til fisk.	Magne Øyre Nordrepollen grendelag	Svært viktig
Øyreselva	Opprydding og tilsyn langs elva.	Nordrepollen Grendalag	Svært viktig
Austrepolleva	Rutine på utlegging av rogn.	Innbyggere Austrepollen	Svært viktig
Reguleringsområdet	Opprydding fra anleggstiden.	Bondhus grunneigarlag	Viktig
Kvitnadalsvatnet og Svartedalsvatnet	Opprydding etter anleggsarbeid.	Nordrepollen Grendalag	Viktig
Midtre Kvitnadalsvatn	Arrondere tipp og fjerne linjerester.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Bondhusvatnet mm	Føringer på utslipp av vann fra tunneler med mye sediment.	Følgefonna nasjonalparkstyre	Ullensvang
Bondhusvatnet	Vedlikehold av bruer på innsiden; friluftsliv.	Kvinnherad og Hordaland turlag	Viktig

Utdrag fra konsesjonsvilkår for Maurangervassdragene av 18.07.1969

Post 15

«Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene».

Post 17.1

«Å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig) for best mulig å søke å oppretthold fisket i området. Vedkommende departement eller myndighet bestemmer også hvilke fiskearter og stammer som skal benyttes, samt tid og sted for utsettingen og fiskens størrelse og kvalitet».

Post 17.10

«Å sørge for at vassdragene ikke tilslammes eller forurenses mer enn strengt tatt nødvendig ved tunnelspylinger, masseuttak o. l.

Utdrag fra overføring av Kvanngrevatn og Markkjelkevatn av 01.07. 2005

Post 12 (Terskler mv.)

«I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger. Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Utdrag fra brev fra OED av 23.04.1982 om endring av manøvreringsreglementet fra 26.03.1982

“Statskraftverkene er pålagt å gjennomføre forbygging mot Jondalselv i samsvar med en forbyggingsplan gjengitt i Vassdragsdragsdirektoratets brev av 3.12.81. Videre er Statskraftverkene pålagt å bygge en kreatursti langs vestsiden av Bondhusvatn i Kvinnherad kommune. Stien skal holde en minimumsbredde av 1.0 m. Vedlikehold av elveoverganger som bygges i den forbindelse er Statskraftverkernes ansvar. Vedlikeholdet av selve stien er dog en sak for kommunen/ grunneierne”.

3) HJEMLES I FRAMTIDIGE KONSESJONSVILKÅR

Lokalitet	Begrunnelse	Kravstiller	Kommunens prioritet
Austrepolluelva	Terskler av hensyn til fisk.	Magne Øyre	Svært viktig
Goddalsvatn	Stabilisere vannstand av hensyn til estetikk og fisk.	Magne Øyre Nordrepollen Grendalag Kvinnherad og Hordaland turlag	Svært viktig
Bondhusvatn	Stabilisere vannstand av hensyn til estetikk og fisk.	Magne Øyre	Svært viktig
Reguleringsområdet	Terskler; generelt krav i dag.	Johannes Bondhus	Svært viktig
Austrepolluelva	Plastring av hensyn til fisk og planteliv.	Innbyggere Austrepollen	Svært viktig
Austrepolluelva	Vedlikehold tiltak av hensyn til fisk.	Innbyggere Austrepollen	Svært viktig
Austrepolluelva	Fangdam for stein for å forebygge ras og erosjon.	Innbyggere Austrepollen	Svært viktig
Reguleringsområdet	Legge til rette for turister på tilrettelagde stier og veier.	Bondhus grunneigarlag	Svært viktig
Reguleringsområdet	Forebygge mot flom og erosjon som følge av klimaendringer.	Bondhus grunneigarlag Nordrepollen Grendalag	Svært viktig
Reguleringsområdet	Ta opp stier som er påført skader ifm utbyggingen.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	
Mysevatnet	Styrke/vedlikeholde forbygning av treverk ved sti Bagdalen.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Dravladalsvatn	Bedre dekke i vei for båtøpptrekk.	Grunneigarar Reisæter	Ullensvang
Dravladalsvatn	Ny sti fra dammen og inn i Dravladal bør vedlikeholdes.	Grunneigarar Reisæter	Ullensvang
Elv fra Torsnutvatnet til Røvvavatnet	Bru over elv mellom Torsnutvatnet og Røvvavatnet.	Bygdelaget Vikebygdkrinsen Buførevegens Vener	Ullensvang
Jondalselva	Vedlikehold og reparasjon av terskler	Harald Prestegard	Ullensvang

Utdrag fra standard naturforvaltningsvilkår:

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet

- å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende myndighet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

4) MENER ER UTENFOR REVISJONSINSTITUTTET

Årsak og lokalitet	Begrunnelse	Kravstiller	Kommunens prioritet
Anleggsveier			
Anleggsveier i området	Holdes i god stand. Bedre tilgjengelighet.	Magne Øyre og Johannes Bondhus	Viktig
Rednedalsområdet	Opprusting av vei til Rednedalsvatnet av hensyn til friluftsliv.	Innbygger Austrepollen	Viktig
Reguleringsområdet	Sikring av fjellvei	Nordrepollen Grendalag	Viktig
Mysevatn og Rednedalsområdet	Hver husstand bør ha nøkkel til port til Mysevatntunnel.	Innbyggere Austrepollen	
Reguleringsområdet	Utbedring og vedlikehold anleggsveier, bygge utsiktspunkt; friluftsliv.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Andre påvirkere			
Mysevatn og Rednedalsområdet	Drensvatn fra grøft i Mysevannstunnelen kan føres langs med veien ned mot Rednedalsvatnet; friluftsliv.	Innbyggere Austrepollen	Viktig
Jondalstunnelen	Tilbakeføring steintipp.	Nordrepollen Grendalag	Viktig
Rasteplass Nordrepollen	Økte turisme har medført forsøpling av rasteplass.	Nordrepollen Grendalag	Viktig
Privatrettslig karakter			
Jukladammen	Bedre løsning sauegjerdet.	Nordrepollen Grendalag	Viktig
Heimste Svartedalen	Utbedring rekkeveg beitedyr.	Nordrepollen Grendalag	Viktig

Ikke påvirket av regulering			
Turstier til Botnane og Botnabreen	Vedlikehold turstier av hensyn til friluftsliv. Merking og kloppegging.	Magne Øyre Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Gjerde, Austrepollen til Fonna	Restaurere og sikre gammel ridevei.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Rednesdalsvatnet og opp Rednesdalsskaret	Sikring og utbedring av sommersti; friluftsliv.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Tilsyn med bruer; ikke sti			
Svartedalen og Svartedalsvatnet	Utbedre sti av hensyn til friluftsliv.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
En del av prosessen			
Reguleringsområdet	Søke om vilkårsrevisjon.	Bondhus grunneierlag	Svært viktig
Reguleringsområdet	NVE gjennomføre helskaplig analyse av berørte vassdrag mhp naturmangfold.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	
Reguleringsområdet	Prioritere allmenne interesser; friluftsliv-aspekt.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Viktig
Reguleringsområdet	Orienterer ulike instanser om krav til vilkårsrevisjon.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig
Regulerte anadrome elver	Bruke eksisterende kunnskap for å forbedre gyte- og oppvekstområder for fisk.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig
Diverse			
Mysevatn	Stort overløp bør kunne benyttes av grunneiere og Småkraft.	Innbyggere i Austrepollen	Viktig
Mysevatn og Rednedalsområdet	Informasjon om linjetrase.	Innbyggere i Austrepollen	Relevant
Reguleringsområdet	Mer økonomiske midler fra Statkraft.	Innbyggere i Austrepollen	
Pyttafloene og Middagsvatnet	Ikke ta opp igjen overføring til Mauranger kraftverk.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig
Reguleringsområdet	Gjennomføre tekniske optimaliseringstiltak på anlegget.	Kvinnherad og Hordaland Turlag	Svært viktig